

Şair Duyarlılığı

– Mehmet DEMİR · 10 Ekim 2011

Sanatçısına has bir duyarlılık, bir sezgi ve bir bakış biçimi gerektirmeyen hiç bir sanat dalı yoktur. Sanatçı hakkında genel kanı, onların doğuştan özel yetenekli ya da özel yeteneklerle yaratılmış insan olduklarıdır. Halbuki sanatçı, dünyaya sanatçı olarak gönderilmiş biri değildir. Sanatçı, kendisinde sanatıyla ilgili üst yetenekler geliştirmiş olan insandır. Nasıl ki bilincimiz, aldığımız eğitim ve toplumsal ilişkilerimizin düzeyi ve niteliğine göre gelişiyorsa; sanatçı veya şair olmak da böylesi bir gelişimin sonucudur. İnsanın önce kendini şair kılması gerekir. Şiir yazabilmek için şair olmak bir gerekliliktir. Şiir yaza yaza şair oluruz ve şair olduğumuz için şiir yazarız. Şair, şiir yazmak için bir takım donanımları olan kişi değil, tüm bilincini şiirde yoğunlaştırmış insandır. Bir şaire özgü bilince sahip olduğunda, şiir de gerçek bir şiir olacaktır. Keza şairlik bir yaşam biçimidir. Şairliğin bir yaşam biçimi olması, kişinin şairliğini ona buna kanıtlamak için acaiplikler yapmasını, boynuna kırmızı fularlar takıp kendini kasa kasa yürümesini veya kartvizitine "şair" yazdırmasını gerektirmez. Bütün gerçek sanatçılar gibi şairler de sıradan insan görünümüne sahiptirler. Şair olmak, her şeyden önce şairce bakmak, görmek ve algılamak; sonra duyularını yürek süzgecinden geçirip, vicdan imbiğinden süzüp, kimyasını değiştirip; imgelerinde damıtmaktır. Şairin, bir tema yakaladığı zaman, onu ustalığıyla şiire dönüştürdüğü yanılıgısı hakim olsa da, aslında şair, bir temayı şairce yakalar. Sonra bu temadan çeşitli yaratma süreçleri boyunca gösterilen çabayla şiir oluşur. Fakat bu, şiir dışı bir temanın şiire dönüştürülmesi anlamına gelmez. Şiir yazımında temayı bulup, bunu ağır ağır şiire dönüştürmek, şairce söylemeye başlamak, ona şiir giydirmek, onu şiire uyarlı kılmak gibi süreçler yoktur. "Sözcükler, kalbe ve ruha çarpa çarpa düşer şiirin sokağına". "Sözcüklere yeni elbiseler dikmektir şairin işi". "Sözcükler her sabah kendi anlamlarının dışında yeniden işbaşı yapar şairin kaleminde."

"Küskün kelimeleri uykusundan uyandırır şair". Canına okunmuş, yerlerde sürünen sözcükler, yeniden bir varoluş duygusuyla dokunur şairin yüreğinde. Şair, bir çocuk saflığıyla, kutsal bir yaraya davet edercesine yaklaşır sözcüklere. Sözcüklerin içindeki o büyülü sesi duymaya çalışır. Her sözcüğün bir rengi, bir kokusu ve kendine özgü bir sesi vardır. Bunu bir tek şairler görür, duyar ve hissederek. Şifresi sadece şairde bulunan anlaşılmaz bir başkaldırır şiir. Her şiir bir manifesto ve bir eylem barındırır, insanın ruhunu harekete geçiren. Akılları darmadağın eden, "Tanrıyla göz göze gelen tek sanat eseridir şiir". Şair hayata biraz da tersten bakabilen kişidir. Hayatın zehirli balını önce kendi tadar ve imgeler içerisinde yavaş yavaş dizelere zerk eder. Kelimenin yazılmamış halindeki o mahcubiyet ve yalnızlığı görüp, ona kimlik ve kişilik verir. Şairin tüm sezgileri, algıları ve bakışları şaircedir. Esin gelip şiirin taslağını ortaya koyduğunda, şiirsellik zaten belli bir ölçüde gerçekleşmiştir. Şair, esinini şairce yaşamıştır, bu esin ona sözü şairce söyletmiştir. Ancak şair bundan sonra şiirini daha da şiir kılabilmek için çaba gösterecek ve sanatçılığıyla bezeyecektir. Çünkü şair her ne kadar bir takım yetkinliklere, ustalık diyebileceğimiz kazanımlara ulaşmış olsa da, her şiirinde yeni bir yaratma çabasının içinde bulacaktır kendini. Şair olunmadan da bir fikri, temayı biraz daha şiirsel kılabilmek elbette olasıdır.

Ancak yeterince şair duyarlılığına erişilmeden, üst düzeyde bir şiirsel yaratıyı gerçekleştirebilmek olanaklı değildir. Şu da unutulmamalıdır ki, şair olmanın tek yolu da budur. Şairlik bir tür, "kaos"dan "kosmos"a geçiştir. Kaos'un nerede bitip kosmos'un nerede başladığını bilecek kadar bir duyarlılık gerekir. Bu felsefenin temeli, dışardan müthiş karışık gibi görünen şeylerin içindeki o düzeni yakalayabilecek zekaya erişmek çabasıdır. Bu çaba ve duyarlılık olmadığında, kişinin kendini çok yetkin şiirler yazan, gerçek bir şiir ustası saymaması için hiçbir neden de yoktur. Böylece yazdığının şiir olup olmadığının farkında olmadan, alt alta sıraladığı sözcüklerle bir şiir yarattığını zannedebilir ki bu, düşünmeyi bilmeyen birinin, basit iki kavramı bir araya getirdiğinde, büyük bir düşünce üretimi gerçekleştirdiği duygusuna kapılmasına benzer. Karalanan üçbeş satırla bilgelik üretmeye kalkıldığında, sanat ve sanatçı kişiliğini bilmemenin verdiği cesaret ve ukalalıkla kendine hayran bir düşünür profili çizebilir insan. Zor ve meşakkatli bir uğraşa girmektense, ortaya acelece bir ürün koyma kolaylığı; bir yetenekten öte, çabayı gerektiren sanatçılığı baltalayan en büyük handikaptır. Bir şair olma yolunda yürümek, sadece hayata bakış açısını değiştirmekle mümkün olmaz; aynı zamanda hayatı şiir gibi yaşamayı, bir şair duyarlılığı kazanabilmek için canhıraş bir çalışmayı gerektirir. Sanatçı, tam anlamıyla adanmış kişidir. Şairler güçlerini yalnızca sanatlarına karşı duyarlılıkları, sanatı içinde geliştirdikleri bilinç ve hayatlarını sanata adanmış olmalarından alabilirler.

Ancak nedense hiç de tembelliği kaldırmayacak olan sanat alanında, daha çok tembellerin iş tuttuğu da gerçektir. Keza her kör satıcının bir şaşı alıcısı olması nedeniyle, bunlar da kendilerine alkış tutanları bulmada sorun yaşamazlar. Sanatın her alanında kötü satıcılar olduğu kadar, kötü alıcılar da vardır. Bu nedenle sanat alanında her yaratıcı, kendi izleyicisini bulmakta zorlanmaz. İyi sanat, yetkin bir bilinçle gerçekleştirilmiş sanattır. Onu üretmek de tüketmek de zordur. Şairin ilk işi şiir yazmaktan öte şair olmaya çalışmaktır. Bu yüzden şiir yazmakla şair olmayı birbirine karıştırmamak gerek.

Şair olmadan şiir yazmak kötü bir şey mi öyleyse? Neden olsun ki? Şiir yazmanın ve okumanın neresi kötü olabilir. Keza her usta şair, yaza yaza ustalaşmıştır. Çünkü her ustalık, yapılan acemiliklerin bileşkesidir. Önemli olan şiir yazarının, sanatçılık yolunda gösterdiği çaba ve ilerlemedir. Ancak sanatın alt yapısı kurulmadan çatısı örtülemez. Şiirin hammaddesi dildir, sözcüklerdir. Edibin öncelikle geniş bir kelime dağarcığının olması ve dil kurallarını en iyi şekilde bilmesi beklenir. Bu temel kurulmadan bunun üzerine sanat inşa etmek mümkün değildir. Bu da ancak bol bol okuyarak ve inceleyerek kazanılabilir. Zaman içinde edip kendi tavrını ve tarzını ortaya koyacaktır.

Şair, tavrını ortaya koyarken, bu tavrın sanatın özüne halel getirici boyutlarını görmezden gelirse, ortaya özgün eserler çıkmaz. Şair duyarlılığı, çağının sorumlu bir bireyi olarak, zorluk ve haksızlıklara karşı durmayı gerektirir. Ancak "şiir, bir bilgece bilmezlikten gelişir". Şairin belli bir süre içinde moda olan yönelişe uzak kalması, onun çağın sorunlarına sırt çevirmiş olduğunu göstermez. Sözü'nün bir kaç hafta etkisini sürdürüp, sonra sanki hiç söylenmemiş kadar eskiyiveren pop şarkıları gibi, havada uçuşmaması gerekir.

Şairin gayesi, bulunduğu çağın sesini, bulunduğu zemini ve çağı incitmeden, özgün bir sesle yarına taşımak; dizelerindeki rikkatle ve büyük iddialar gütmeden, sadece insana hissetme hassası

vererek, varlığını duyurma ve çağının tanıklığını yapma çabasıdır.

Duyarlılık bir heybede, bir bilekte ya da sükûtta da taşınabilir elbet. Lakin duyarlılık mısralarda taşınacaksa eğer, o mısranın kuralları ve ilkeleri içinde taşınmalıdır. Elbette bu duyarlılık, şairin kendisine has sesiyle verilecektir. Yüreğinde o sesi duyamayanların o sesi verebilmesi ve mesajını duyurabilmesi mümkün değildir.

O sesi duyabilmek ve duyurabilmek dileğiyle.